

EUSKAL HERRIKO BERTSOLARI TXAPELKETA 1982

LEHEN FASEA (Maiatza-Ekaina)

Hiru urtez behin Euskal Herriko Bertsolari Txapelketa antolatu behar du Euskaltzaindiak eta azkenengoa 1979.eko Abenduan hasi eta 1980.eko Errege egunean amaitu zenez gero, 1982.eko azken egunetan bukatzeko antolatzea dagokio. Helburu horrekin bildu zen Euskaltzaindiaren Bertsolari Batzordea bertsolari batzuekin Azpeitiako "Pastorkua" etxean 1981.eko Urriaren hamarrean antolaketa ren lehen pausuak emateko. Toki berean egin ziren beste bi bilerak 1982.eko Otsailaren 16an eta 27an eta Euskaltzaindiaren Batzordeak, bertsolariekin bat etorrita, eskuhartuko zuten bertsolariek bi taldeetan banatuko zirela erabaki zuen, hots:

"A" taldea: Orain arteko Txapelketetan azkenerarte iritsi izan direnek, 1980.eko Txapelketa Nagusian eskuhartu dutenek eta 1968.eko sariketan kantatu zuten guztiek osatuko dute talde hau.

"B" taldea: Lehen aipatutako maila horretaraino heldu ez diren bertsolari guztiek eta orain izena emango dutenek osatuko dute talde hau.

"A" talde horretan sartuko direnen izenak finkatuak zeuden eta jarritako mugak ikusiaz, hauek ziren talde hau osatuko zuten 17 bertsolariek: Amuriza, Arregi, Azpillaga, Enbeita Jon, Esponda, Etxeberria Patxi, Garmendia Txomin, Gorrotxategi, Iraola, Larrañaga, Lazkano Imanol, Lizaso Koxme, Lopategi Jon, Mugartegi, Narbaiza, Xanpun eta Zeberio I. "B" talderako izenak emateko epea Apirilarte zabalik uztea erabaki zen.

1982.eko Martxoaren 2an bildu zen berriz Bertsolari Batzordea eta Txapelketa eratzeko bi taldeen eskuetan uztea erabaki zuen, hots,

Antolakizun Batzordea: Juan San Martin, buru, Jose Mari Iriondo, idazkari, eta Jose Antonio Arana, Jose Mari Aranalde, Anton Aranburu, Rufino Iraola eta Juan Jose Zearreta batzarkide.

Epaia-mahaikoak: Jose Maria Aranalde, Anton Aranburu, Jesus M.ª Etxezarreta, Alfonso Irigoien, Mitxel Itzaina, Emile Larre, Juan Mari Lekuona, Abel Muniategi eta Antonio Zabala. Doinuen saria emateko, Jose Antonio Arana Martija izango zen arduraduna.

Euskaltzaindiak, Donostian egin zuen hileroko bileran, Martxoaren 23an, onartu zuen Bertsolari Batzordearen proposamena eta arratsaldean jendeaurreko bileran egin zuen Txapelketaren aurkezpena.

Izendapenak onartuak izan ondoren, bildu ziren Antolakizun Batzordekoek Deban, Apirilaren 21an, eta Euskaltzaindiak jarritako Araudia aztertu eta onartuaz gainera, hainbat puntu zehatz eta mehatz aztertu eta markatu zituzten antolaketa aldetik.

Berriz bildu zen Antolakizun Batzordea Bertsolariekin Azpeitiako "Kiruri" etxean. Zozketa egin ondoren taldeak hala geratu ziren:

Hernanin, Maiatzaren 8an: Begiristain, Zorroza, San Migel Angel, Laka, Anzinako, Arrosagarai, Loiola, Telleria.

Markinan, Maiatzaren 9an: Zeberio II, Jaka, Mendizabal, Sardui Deunoro, Urretabizkaia, Aurre, Olalde, Enbeita Abel.

Tolosan, Maiatzaren 15an: Argiñarena, J. F. Ziolar, Mañukorta, Ziarda, Altuna, Urrusti, Enbeita Moises, Otaño.

Lesakan, Maiatzaren 22an: Peñagarikano, Lasa, Agirre, Mihura, Urrutikoetxea, Santurtzi, Lertxundi J. M., Urain, Murua.

Hendaian, Maiatzaren 29an: Altzo, Lizaso Sebastian, San Migel Isidro, Etxebarria Jose Ramon, Alkat, Sardui Jesus Mari, Areitio, Tapia.

Aramaion, Maiatzaren 30an: Zelaia, Bilbao, Mendiburu, Odriozola, Uraga, Argiñarena J. M., Aittola, Otamendi, Kaxeta, Lertxundi M.

Hurrengo egunetan Antolakizun Batzordeak hainbat pausu eman behar zituen toki guztietan gauzak gertu uzteko.

Beraien aldetik Epai-mahaikoek Maiatzaren 4an bildu ziren Txapelketarako egitaraua eta gaiak jartzeko. Aipatutako lehen sei saioetarako hau izan zen erabakitako egitaraua:

1. Agurra.
2. Kartzela, binaka, Zortziko nagusian launa bertso.
3. Lau oinak, Zortziko txikian eta puntuak, bina bertso.
4. Ofizioak, binaka, Zortziko txikian, hiruna bertso.
5. Kartzela, bakarka, neurri eta doinu librean.
6. Azken agurra.

Aramaioko saioa bukatu ondoren, Epai-mahaikoek, bakoitzak emandako puntuak kontutan hartuz, hurrengo saioetara 24 bertsolari pasatzea erabaki zuten eta bertan zozketa eginaz, hala osatu ziren taldeak:

Zornotzan, Ekainaren 6an: Mañukorta, Olalde, Mendizabal, Abel Enbeita, Telleria, Peñagarikano, J. M. Lertxundi, Aurre, Aittola, Agirre, Mendiburu, Otaño.

Azkoitian, Ekainaren 12an: Jose R. Etxebarria, Deunoro Sardui, Murua, Sebastian Lizaso, Alkat, Areitio, Lasa, Ziarda, Zeberio II, Altuna, Otamendi, Begiristain.

Bi saio hauetarako egitaraua hala izatea erabaki zuten Epai-mahaikoek:

1. Agurra.

2. Kartzela, binaka, Zortziko nagusian, hiruna bertso.
3. Puntuak.
4. Ofizioak: binaka, Hamarreko txikian, hiruna bertso.
5. Kartzela: bakarka, neurri eta doinu librean.
6. Azken agurra.

Azkoitiako saioa amaitu zenean, bertsolariek puntutan jarraitu zuten Epai-mahaikoek epaiketa burutu arte. Azkenean erabaki zutena hau izan zen, hots, udazkeneko saioetara. "A" taldekoekin sei bertsolari bakarrik pasatzea: Altuna, Sebastian Lizaso, Mendizabal, Otaño, Peñagarikano eta Telleria. Eta honekin bukatu zen Euskal Herriko Txapelketaren lehen fasea.

BIGARREN FASEA (Azaroa-Abendua)

Bigarren fase hau antolatzeko asmoetan, Irailaren 14an bildu zen Batzordea Donostiako Diputazioan, hainbat oinarrizko puntuak finkatuz. Bigarren fase honetan parte hartuko zuten bertsolariekin hitz egitea komeniko zela ikusiz, Irailaren 25an bildu zen Batzordea hamasei bertsolarikin Loiolako Kiruri jatetxean. Lehenagoko Txapelketan txapeldun eta txapeldun-orde geratu ziren Amuriza eta Enbeitak erabaki zuten aurtongo finalean ez ezik aurreko saioetan, hots, Idiazabal eta Durangon hasita parte hartzea. Beraz Errenterian eta Gernikan egiteko ziren saioetan parte hartuko zutenen taldeak osatzeko zozketa bat egin zen bilera horretan eta "A" taldekoei Zornotzan eta Azkoitian hautatutako seirak gehituz, talde bitako banaketa hau egin zen:

Errenterian, Azaroaren 14an, 10 bertsolari: Arregi Azpillaga, Gorrotxategi, Iraola, Lizaso Sebastian, Otaño, Peñagarikano, Telleria, Xanpun eta Zeberio I.

Gernikan, Azaroaren 21an, 11 bertsolari: Altuna, Etxeberria, Ezponda, Garmendia, Larrañaga, Lazkano, Lizaso Koxme, Lopategi, Mendizabal, Mugartegi, Narbaiza.

Talde bi hauetatik 14 bertsolari hautatuko dira, Amuriza eta Enbeitak gehituz, 16ko talde bat semifinaletera pasatzeko. Egun bereko arratsaldean Batzordeak jarraitu zuen bere bilera hurrengo saioetarako tokiak eta egitarauak finkatuz. Errenterian eta Gernikan egingo ziren saioetarako egitaraua halako hau izatea erabaki zen. Hona hemen agiriak dioena:

- Goizean: 1. Agurra.
2. Ofizioak: binaka launa bertso Zortziko nagusian.
  3. 2 puntu: bakarka, Zortziko txikian.
  4. Kartzela: binaka launa bertso, Hamarreko txikian.
  5. Azken agurra.

Arratsaldean:

1. Agurra.
2. Ofizioak: binaka launa bertso Zortziko txikian.
3. Kartzela: bakarka, lau oinak (denentzat berdinak), 2 bertso.
4. Kartzela: bakarka, hiruna bertso, neurri librean.
4. Azken agurra.

Gernikako saioa bukatu ondoren Epai-mahaikoek hautatuko dituzte semifinale-tara pasatuko diren hamalau bertsolariak. Zortzi bertsolarik osatuko dute talde bakoitza, jendaurrean zozketa egin ondoren. Eta *Ordizian*, *Azaroaren 27an* eta *Durangon Abenduaren 5an*, goiz eta arratsaldeko saioetan, hautatuko dira Donostiako finalera pasatuko diren zortzirik. Semifinaletan, goizean, goizean Ordizian kantatuko dutenak arratsaldean Durangon agertuko dira, eta alderantziz. Semifinaletako egitaraua halako hau izatea erabaki da:

Goizean: 1. Agurra.

2. Ofizioak: binaka launa bertso Zortziko nagusian.
3. 2 puntu: bakarka, Zortziko txikian.
4. Ofizioak: binaka, hiruna bertso, Hamarreko txikian.
5. Kartzela: bakarka hiruna bertso neurri librean.
6. Azken agurra.

Arratsaldean:

1. Agurra.
2. Ofizioak: binaka launa bertso Zortziko txikian.
3. 2 puntu: bakarka, Zortziko nagusian.
4. Puntutik puntura: binaka hiruna bertso Zortziko txikian.
5. Kartzela: banaka hiruna bertso Hamarreko nagusian.
6. Azken agurra.

Urriaren 2an bildu zen berriz Batzordea Loiolako Herri Irratian proposatutako torkietan antolakizunak egiteko eta Urriaren 6an Lankide Aurrezkiko Juan Jose Berasategi jauna ikustera joan ziren Batzordekoek propaganda, aurrekontu eta mentsa arazoak aztertu eta erabakitzeke.

Urriaren 27an berriz bildu zen Batzordea Donostiako Diputazioan tokiak eta egutegia behin betiko finkatzeko. Errenterian eta Ordizian saioak antolatzerik posible ez zelako, hala geratu zen azkenean toki eta egutegiaren arazoa:

Azaroaren 14an - Oiartzungo Madalensoro Frontoia.

Azaroaren 21an - Gernikan Santanape Frontoian.

Azaroaren 27an - Idiazabalen Igarondo Frontoian (Semifinala)

Abenduaren 5an - Durangon Ezkurdi Frontoian (Semifinala)

Abenduaren 19an - Donostian Karmelo Balda Frontoian (Finala).

Epai-mahaiko eta ordainketen arazoak ere estudiatu ziren bilera honetan. Eta Azaroaren 3an, gutun baten bitartez bertsolari guztiei eman zitzairen erabakitakoaren berri.

Azaroaren 3an bildu zen berriz Batzordea Loiolako Herri Irratian Oiartzungo gaiak prestatzeko eta hala egin zuen.

Gipuzkoako Aurrezki Kutxaren Laguntzaz antolatu ziren Donostian, Kutxa honen aretoan, Bertsolaritzari buruzko hitzaldiak, egunak, hitzalarriak eta gaiak honako hauek zirelarik:

Azaroak 4: Antonio Zabala: Bertsolaritza eta kondaira.

Azaroak 5: Juan M. Lekuona: Bapateko bertsogintza.

Azaroak 8: Jose M. Satrustegi: Bertsolarien memoriaz.

Azaroak 9: Jose A. Arana: Bertso doinuak Bertsolaritzaren historian zehar.

Azaroak 11: Abel Muniategi: Bertsolari eskolak lehen eta orain.

Azaroak 12: Jose M. Aranalde: Bertsolari txapelketak.

Azaroaren 10an Donostiako Diputazioan bildu zen Batzordea Gernikako gaiak prestatzeko.

Azaroaren 14an, Oiartzungo Madalensoro Frontoian ospatu zen goiz eta arratsaldez bertsolari saioa. Nahiz eta Errenteriako Lankide Aurrezkikoek hainbat kartel zabaldu, Oiartzunen ez zen ikusten bat ere herrikoek ez zutelako horretarako arduririk izan. Frontoiko berogailuak ere ez zituzten biztu eta hotz zegoen giroa egun hartako goizean. Hamar bertsolari azaldu ziren: Arregi, Azpillaga, Gorrotxategi, Iraola, Sebastian Lizaso, Otaño, Peñagarikano, Telleria, Xanpun eta Zeberio I.

Azaroaren 17an berriz bildu zen Batzordea Loiolako Herri Irratian Idiazabalgo gaiak prestatzeko.

Zutunik, ezkerretatik eskumatara: Abel Muniategi, Alfonso Irigoien, Jon Azpillaga, Txomin Garmendia, Jon Enbeita, Xabier Amuriza, Jon Lopategi, Sebastian Lizaso, Angel M.ª Peñagarikano, Imanol Lazkano eta Jose M.ª Iriondo.

Makurturik, ezkerretatik eskumatara: Juan San Martin, Mixel Itzaina, Jose M.ª Aranalde, Antton Aranburu, Juan Jose Zearreta, Jesus M.ª Etxezarreta eta Rufino Iraola.

Azaroaren 21ean, Gernikako Santanpe Frontoian ospatu zen bigarren saioa, goiz eta arratsalde. Kartelak hemen ugari ikusten ziren eta berogailuari esker giro oso ona zegoen Frontoian. Beste hamaika bertsolariek azaldu ziren: Altuna, Etxeberria, Ezponda, Garmendia, Larrañaga, Lazkano, Koxme Lizaso, Lopategi, Mendizabal, Mugartegi eta Narbaitza.

Saioa bukatu ondoren, semifinaletara pasatuko ziren 14 bertsolarien izenak eman zituzten Epai-mahaikoek eta bertan jendaurrean zozketa eginaz, talde bitan hala banatuta geratu ziren, Amuriza eta Enbeita gehitu ondoren:

A taldea: Altuna, Amuriza, Azpillaga, Gorrotxategi, Lopategi, Peñagarikano, Telleria eta Zeberio I.

B taldea: Enbeita, Garmendia, Larrañaga, Lazkano, Sebastian Lizaso, Mendizabal, Otaño eta Xanpun.

Azaroaren 23an bildu zen Batzordea Loiolako Herri Irratian Durangoko gaiak prestatzeko.

Azaroaren 28an, Idiazabalgo Igarondo Frontoian ospatu zen goiz eta arratsaldeko saioetan lehen semifinala. Goizekoan "A taldea" azaldu zen eta arratsaldekoan "B taldea". Saioa bukatuta bertsolariek onartu zuten Batzordearen proposamena, hots, Abenduaren 19an, Donostian finala ospatzea nahiz eta egun berean Real Sociedad - Athletic de Bilbao futbol partidua jokatu.

Abenduaren 1.an, Donostiako Diputazioan bildu zen Batzordea Finaleko gaiak prestatzeko eta beste zenbait gai erabakitzeko.

Abenduaren 5an, Durangoko Ezkurdi Frontoian ospatu zen goiz eta arratsalde bigarren semifinala, goizean "B taldeak" parte hartuz eta arratsaldean "A taldeak". Orain arteko girorik onena izan zen Durangon entzuleen artean. Saioa bukatu ondoren Epai-mahaikoek finalera pasatzeko zortzi bertsolari hauek hautatu zituzten:

Azpillaga, Amuriza, Enbeita, Garmendia, Lazkano, Sebastian Lizaso, Lopategi eta Peñagarikano.

Abenduaren 15 eta 17an Loiolako Herri Irratian bildu zen Batzordea Finaleko hainbat gai eta xehetasun prestatzeko. Idiazabal eta Durangoko saioetan hitz desegoki batzu bota zituztelako bertsolariek Antonio Zabalak ukatu egin zuen saio hauetako bertsoekin liburuak argitaratzea. Beraz Batzordeak erabaki zuen Gipuzkoako Aurrezki Kutxa Probintzialaren laguntzarekin, Azaroako hitzaldiekin batera Euskaltzaindiak argitaratzea.

Abenduaren 19an, Donostiako Karmelo Balda Frontoian ospatu zen, goiz eta arratsaldeko saioetan, Idiazabalen eta Durangon hautatutako zortzi bertsolarien artean, 1982.eko Txapelketaren finala. Egun honetako egitaraua, Gai Batzorde bereziak prestatutakoa hau zen:

Goizean:

1. Agurra.
2. Ofizioak: binaka, launa bertso Zortziko nagusian.
3. Lau oinak: banaka, bi bertso Zortziko txikian.
4. Ofizioak: binaka, hiruna bertso Hamarreko txikian.
5. 2 puntu: bakarka, Zortziko txikian.

6. Kartzela: bakarka, hiruna bertso neurri eta doinu librean.
7. Sebastian Lizasoren agur bakarra.

Arratsaldean:

1. Agurra.
2. Ofizioak: binaka, hiruna bertso Zortziko txikian.
3. Ofizioak: binaka, hiruna bertso Hamarreko nagusian.
4. Kartzela:
  - a) azkena emanda, 2 bertso Hamarreko txikian
  - b) hiru bertso sei edo gehiagoko puntutako bertsoetan.

Lan hau amaitu ondoren, Epai-mahaikoek erabakia hartzera joan ziren artean, Txapelketan parte hartu zuten 66 bertsolariei Euskaltzaindiaren dominak eman zizkieten Juan San Martin, Juan Jose Zearreta eta Jose Maria Satrustegi jaunek.

Epai-mahaikoen erabakia zera izan zen: Amuriza eta Lopategiren artean ezpa-
tzeza egin behar zela, bici lan hau egitera behartuz:

1. Launa bertso Zortziko txikian.
2. 2 puntu.
3. Hiruna bertso neurri eta doinu librean.
4. Batak besteari bertso bat bederatzi puntukoa.

Ezkerretatik eskumatara: Jon Azpillaga, Txomin Garmendia, Jon Enbeita, Xabier Amuriza, Jon Lopategi, Sebastian Lizaso, Angel M.ª Peñagarikano eta Imanol Lazkano.

Lan hau bukatu zutenean, berriz bildu ziren Epai-mahaikoek azken erabaki hau hartuz: 1982.eko Txapelketaren irabazle, *Xabier Amuriza*, eta bigarren *Jon Lopategi*. Lehen fasean doinu gehien erabili zuenen saria Jose Maria Altunak irabazi zuen eta bigarren faseko doinu saria Xabier Amurizak.

Sari ematea Jean Haritschelhar, Jose Maria Satrustegi, Endrike Knörr, Juan Jose Zearreta eta Jose Maria Aristegi (Donostiako Udaleko) jaunek egin zuten. Eta azken agur bana kantatuz amaitu zen arratsaldeko jaialdia eta aurtongo Txapelketa.

Antolakizun Batzordea